

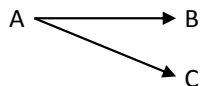
Udvalgte tingsretlige problemstillinger

- med særligt henblik på tredjemandskonflikter vedrørende løsøre

Udarbejdet af lic.jur., LL.M., Juridisk Institut, SDU

Det følgende materiale er alene udarbejdet med henblik på at indgå som pensum i faget Kreditsikring og civil tvangsfuldbyrdelse på BA jur.- og HA(jur)-uddannelsen (2. år, 3. semester), som dette fag afvikles i efteråret 2013 ved SDU. Materialet stilles via black board vederlagsfrit til rådighed for de studerende, som har tilmeldt sig faget i dette semester.

Ved **dobbelsuccession** er situationen den, at to parter afleder deres ret fra samme person:

- **A er den oprindelige rettighedshaver** i forhold til aktivet, men har helt eller delvist opgivet denne ret i forbindelse med en **gyldig overdragelse af aktivet til B**. A er således ikke længere i forhold til B berettiget til at disponere over aktivet.
- C afleder herefter en ret ligeledes fra A, eksempelvis derved at A efterfølgende sælger det samme aktiv til C (såkaldt dobbeltsalg). Den ret, som **C herved erhverver fra A, er i forhold til A gyldig, men den er i strid med den ret, som B tidligere har erhvervet, og tidsmæssigt er C's ret erhvervet efter B's ret til aktivet**. Det bemærkes, at C i forhold til A kan være dennes omsætningserhverver, kreditor (udlægshaver eller konkursbo) eller arving.

Retskonflikten består ved dobbelsuccession mellem B, der først erhvervede ret til aktivet fra A, og C, som i forhold til A har erhvervet ret over aktivet, men denne ret strider imod den ret, som B tidligere har erhvervet.

Løses de to retskonflikter til fordel for den, som først erhvervede ret over aktivet – ved hjemmelskonflikter A og ved dobbelsuccession B – således at denne bevarer retten til aktivet, betegnes det **vindikation**. Er aktivet overgivet til den tidsmæssigt efterfølgende rettighedshaver C, taler man om, at A henholdsvis B vindicerer aktivet (aktivet tilbagegives).

Kommentar [DL1]: Vindikation:
Den der først erhverver ret vindicerer aktivet, dvs. Skal have dette tilbage..

Løses konflikterne derimod til fordel for den efterfølgende rettighedshaver – i begge tilfælde C – betegnes dette **ekstinktion**, og at den tidsmæssigt første rettighedshavers ret ekstingveres (udslukkes) – ved hjemmelskonflikter A's ret og ved dobbelsuccession B's ret.

Kommentar [DL2]: Ekstinktion:
Den sidste erhverver ekstingverer tidligere erhververs ret..

Konsekvensen af vindikation og ekstinktion er, at den person, som ikke opnår ret til aktivet, er henvist til at gøre et økonomisk kompensationskrav gældende over for den person, som uberettiget har disponeret over aktivet. Ved **hjemmelskonflikter** må et eventuelt økonomisk kompensationskrav gøres gældende over for B, mens kravet ved **dobbelsuccession** skal rettes mod A. At personen alene har et økonomisk krav på henholdsvis B og A, betyder tillige, at **den pågældende må bære risikoen for, at B henholdsvis A ikke kan honorere dette krav, eksempelvis på grund af insolvens**.

Kommentar [DL3]: Retsvirkning:
Den, uberettiget har disponeret over genstanden kan blive erstatningsansvarlig over for den, der ikke opnår ret til aktivet.

Når konflikternes parter omtales i det følgende, sker det med anvendelse af de bogstavbetegnelser, som er anvendt ovenfor til at beskrive henholdsvis hjemmelskonflikter og dobbelsuccession.¹

Kommentar [DL4]: Den, der kan gøre erstatning gældende, bærer selv risikoen for, at SKV kan honorere (betale) erstatning!

¹ Det bemærkes, at *Peter Mortensen*: Indledning til tingsretten – tredjemandskonflikter vedrørende løsøre, 2. udgave, 2009 for hjemmelskonflikter anvender betegnelserne: Hjemmelsmand → A (overdrager) → B (erhverver).

Endelig og **for det femte** er ekstinktion betinget af, at der i forhold til *C's ret er tale om en beskyttet ret*, det vil sige, at han for sin rets vedkommende har opnået omsætnings- og kreditorbeskyttelse, som ved overdragelse af almindeligt løsøre opnås ved aftalens indgåelse, hvorimod der ved pantsætning af løsøre må iagttages den relevante sikringsakt, jf. nærmere ovenfor under 1.2.

2.2 Legitimationsekstinktion

I nogle tilfælde vil en person uden nødvendigvis selv at være besiddelse af løsøregenstande udadtil fremstå som berettiget/legitimeret til at overdrage denne. En sådan legitimation kan følge af lovbestemmelser. Det er eksempelvis tilfældet med aftalelovens regler om fuldmagter med særlig tilværelse over for tredjemand i lovens §§ 10, stk. 2 og §§ 13-16. Fuldmægtigen, herunder stillingsfuldmægtigen, jf. afl. § 10, stk. 2, er her inden for fuldmagtens grænser i forhold til tredjemand legitimeret til at handle på fuldmagtsgiverens vegne, hvorfor en aftale, som en godtroende tredjemand indgår med fuldmægtigen, er bindende for fuldmagtsgiveren, jf. afl. § 10, stk. 1. På tilsvarende vis bindes den person, som har udstedt et skriftligt proforma dokument, over for en godtroende tredjemand. jf. afl. § 34. I andre tilfælde vil et bestemt dokument, som eksempelvis et konnossement, legitimere besidderen af dokumentet til at overdrage det løsøre, hvortil dokumentet er knyttet.

Opstår spørgsmålet om erhververens mulighed for i sådanne legitimationstilfælde at ekstingvere den oprindelige ejers ret til det overdragne løsøre, er ekstinktion ikke, som tilfældet ellers er, jf. ovenfor under 2.1, betinget af, at overdrageren – ved hjemmelskonflikter B, ved dobbeltsuccession A – er i besiddelse af løsøregenstanden. Der stilles ej heller krav om en rådighedsberøvelse fra C's side.

De generelle betingelser for en sådan legitimationsekstinktion er derfor alene, *at* der mellem C og henholdsvis B og A foreligger en gyldig og uomstødelig aftale, *at* erhververen C er i god tro, samt *at* B/A havde den fornødne legitimation.

Om et hjemmelskonflikttilfælde med legitimationsekstinktion, hvor et pro forma dokument om overgang af ejendomsretten til nogle kraner udstedt med et andet formål medførte, at den pågældende fremstod som ejer af kranerne, se UfR 1989.287 V.¹⁰ Producenten af nogle byggekraner A udfærdigede til køberen B en erklæring om, at kranerne, der var i A's varetægt, og som kunne identificeres ved krannumre, var B's ejendom. Erklæringen blev udstedt med det formål at sikre B's ejendomsret til kranerne i tilfælde af A's konkurs. B håndpantede herefter kranerne til en bank C og foreviste i den forbindelse den erklæring, som A havde udstedt til B. B gik senere konkurs uden at have betalt en restkøbesummen for kranerne. A ville derfor udøve tilbageholdsret i kranerne, som A fortsat var i besiddelse af. Det blev antaget, at risikoen for, at erklæringen blev benyttet som sket, måtte påhvile A, og at banken C's håndpanteret derfor under de foreliggende omstændigheder måtte gå forud for A's tilbageholdsret.

2.3 Yderligere forhold som taler for ekstinktion

Men udover de ovenfor under 2.1 nævnte fem grundbetingelser for at statuere ekstinktion (ved legitimationsekstinktion tre grundbetingelser, jf. ovenfor under 2.2), må en række

¹⁰ Der anvendes den her i materialet angivne bogstavbetegnelse ved hjemmelskonflikter.

Under et ophold i Spanien fra 10. januar 1967 til 1. maj s. å. fortalte moderen B, at det var kommet hende for øre, at B havde arrangeret en udstilling af A's arbejder hos kunsthändler D i Århus. Dette benægtede B, idet han sagde, at det måtte være halvbroderen Lars, der havde arrangeret denne udstilling. Moderen accepterede tilsyneladende denne forklaring. Familien ville nu rejse tilbage til Danmark. Inden B tog af sted, stjal han fra A's beboelseskøretøj i Spanien 10 billeder, som han sammen med 10 billeder, han senere stjal på »Malergården« solgte til C. Derefter tog B på ny til Spanien.

Medens B opholdt sig her, skrev hans moder til ham og bad ham eftersøge de 12 billeder, der manglede i det hus, som familien havde boet i Spanien. Brevet indeholdt ingen beskyldning for tyveri, men B var klar over, at det ikke ville vare længe, før hans tyverier i Danmark blev opdaget, hvorfor B den 3. juni 1967 fra Barcelona skrev til sin moder og tilstod tyverierne. Da B ikke fik svar, gentog han i et brev af 12. juni s. å. tilståelsen. Den 14. juni skrev B's søster Gerda til B og bad ham om en fortegnelse over de billeder, han havde solgt. B sendte herefter lister over nogle af de solgte billeder uden kommentar til København. B forblev i Spanien, hvor han i januar 1968 i Madrid blev opsøgt af familiens advokat. B forhandlede med advokaten og lovede at komme til København mod at få »frit lejde«. Dette bestod i, at B, inden han meldte sig til politiet, skulle have lejlighed til at vende tilbage til Spanien for at ordne forskellige private forhold. Den 1. februar 1968 ankom B til København, og den 20. s.m. forhandlede han med familiens advokat. I den mellemliggende tid havde han udarbejdet en liste over alle de stjålne malerier. På mødet søgte advokaten at overtale B til at melde sig hos politiet. Under henvisning til det »fri lejde« fik B dog lov at rejse mod løfte om at indfinde sig her i landet den 1. eller 15. april.

Inden B forlod landet, lykkedes det ham på forskellig måde at stjæle 2-3 billeder. B vendte tilbage den 22. april 1968 og stjal indtil sin anholdelse den 6. maj s. å. yderligere 23 billeder.

UfR 1970.922 Ø, hvor der dels er tale om malerier stjålet i perioden september 1963 til juni 1967, dels malerier stjålet i perioden juni 1967 til 6. maj 1968:

Byretten (resultat – malerier fra perioden september 1963 til juni 1967 vindikation, malerier fra perioden juni 1967 til 6. maj 1968 ekstinktion):

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt A's vindikationskrav måtte anses for så tvivlsom, at en tilbagelevering af de omhandlede billeder til A af denne grund burde nægtes, bemærkede retten, at der ikke i perioden fra september 1963 og indtil B i juni 1967 tilstod tyverierne, fra A eller hans families side var udvist noget forhold, som på forhånd kunne antages at medføre bortfald af A's ejendomsret til malerierne. De foreliggende oplysninger om den måde, hvorpå B's forældre i september 1963 reagerede, da hans tidligere tyverier blev opdaget, gav efter rettens opfattelse ikke fornødent grundlag for at antage, at vindikation af de senere stjålne malerier måtte anses for udelukket, og der fandtes heller ikke at kunne støttes noget uomtvisteligt ekstinktionskrav på det forhold, at A ikke havde iværksat nogen nærmere undersøgelse i anledning af udstillingen hos kunsthändler D i Århus, der afholdtes i januar 1967, da A og dennes ægtefælle på det tidspunkt opholdt sig i Spanien. Herefter fandtes de malerier, som B havde stjålet og solgt i tiden indtil juni 1967 at burde udleveres til (vindiceres af) A. Anderledes stillede det sig med hensyn til de malerier, som måtte antages at være stjålet eller solgt til en godtroende omsætningserhverver i tidsrummet fra juni 1967 indtil den 6. maj 1968. For disse billeders vedkommende fandtes den omstændighed, at A havde ladet hengå ca. 10 måneder, inden A gennem politianmeldelsen gjorde offentligheden delagtig i sin viden om de omhandlede tyverier, at gøre A's vindikationskrav så omtvisteligt, at A's krav om udlevering af disse billeder allerede af denne grund ikke burde tages til følge.

Landsretten stadfæstede byrettens kendelse i henhold til de af byretten anførte grunde.

I tilfælde, hvor en køber (her B) i forbindelse med køb af løsøre fra en sælger (her A) helt eller delvist forudbetaler købesummen, er der risiko for, at A, inden det købte løsøre leveres/overgives til B, bliver insolvent og måske går konkurs, hvorved A ikke er i stand til at opfylde sin del af aftalen med B. Er A gået konkurs, inden løsøret er overgivet til B, er spørgsmålet, om B i forhold til A's konkursbo (her C) kan få udleveret løsøregenstande til opfyldelse af aftalen, eller om B som andre af A's simple kreditorer må nøjes med at gøre et økonomisk kompensationskrav gældende i konkursboet, og som simpel kreditor alene få dividende heraf. Problemstillingen kan også, uafhængigt af om der er tale om forudbetaling, opstå ved bestillingskøb og tilvirkningskøb, såfremt A inden færdiggørelse af løsøregenstanden erklæres konkurs. Spørgsmålet er her, om B mod at opfylde sin del af aftalen, kan forlange det helt eller delvist færdiggjorte løsøre udleveret fra konkursboet.³⁶

Spørgsmålet i de her nævnte situationer er, fra hvilket tidspunkt B i forhold til A og dennes kreditorer C med henvisning til den indgåede aftale kan forlange bestemte løsøregenstande udleveret. Eller udtrykt anderledes om B allerede fra aftalens indgåelse har en sådan ret, eller om den først indtræder på et senere tidspunkt. I de fleste af de her nævnte situationer vil der ikke ved aftalens indgåelse være tale specieskøb. Først senere ligger det klart, hvilke af flere mulige genstande A som sælger agter og forpligter sig til at benytte til opfyldelse af aftalen i forhold til B. Ud fra ovennævnte betragtning – at kreditorerne skal have samme ret som deres skyldner – må B's ret til at kræve bestemte løsøregenstande udleveret i forhold til C derfor indtræde på det tidspunkt, hvor A i forhold til B har forpligtet sig til at opfylde aftalen med bestemte genstande. Man taler om, at B i forhold til C har ret til at få udleveret løsøret, når der er sket *bindende individualisering*.³⁷ B antages således at have en i forhold til A's kreditorer C beskyttet ret fra det tidspunkt, hvor der er foretaget en individualisering – udskillelse – at det købte, som er bindende for A. Det har været diskuteret, hvorvidt det til B's beskyttelse i forhold til C er tilstrækkeligt, at der foreligger en *normal individualisering*, hvilket indebærer, at beskyttelsen indtræder på det tidspunkt, hvor man under hensyn til praksis inden for det pågældende handelsområde eller efter branchekutyme normalt ville have udskilt løsøret med henblik på opfyldelse af aftalen. Det synes dog almindeligt antaget, at der efter retspraksis kræves en bindende individualisering

For at der kan foreligge en bindende individualisering, må det forudsættes, at den udskillelse, som er foretaget, svarer til det aftalt. Har A i forhold til B bindende udskilt varer, som ikke svarer til de varer, som B i følge aftalen har krav på, har B ikke i forhold til kreditorerne C opnået en beskyttet ret til de udskilte varer.

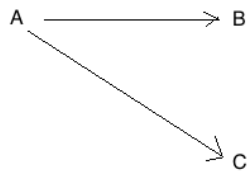
³⁶ Problemstillingen opstår normalt ikke ved kontantkøb, idet vederlag og løsøregenstanden her udveksles samtidig, jf. kbl § 14, og ej heller ved kreditkøb, hvor køberen har fået overgivet det købte løsøre, før betalingsforpligtelsen opfyldes.

³⁷ Det skal bemærkes, at der her er tale om køb af løsøre, hvorfor B's beskyttelse i forhold til A's kreditorer ikke kræver iagttagelse af en sikringsakt. Kravet om bindende individualisering må ikke sammenblandes med et eventuelt krav om iagttagelse af en sikringsakt for at opnå en beskyttet ret.

4. Betingelse: Rådighedsberøvelse

- **UP**: Kravet er, at overdrager B (hjemmelskonflikter)/A (dobbeltsuccession) afskæres fra at råde
 - o Dvs. at pantsætter/sælger rådighedsberøves så denne ikke kan råde over løsøret
- Hos tredjemand på erhververs C's vegne
 - o U 1954.120 V (dobbeltsalg)

- A sælger først til B og derefter sælger samme løsøre til C:

- **UP**: først i tid, bedst i ret (dvs. at lastbilen tilfalder B)
- **U**: betingelserne for ekstinktion var opfyldt
 - Problem var rådighedsberøvelse:
 - o Bil solgt til B d. 6/11-50 og til C 11/1-51
 - Indtil salg til C befinder bilen sig hos mekaniker! Dvs. at A ikke var rådighedsberøvet fra bilen (og derved kan ekstinktion ske)
 - **Afgørende**:
 - C har foretaget rådighedsberøvelse
 - Mekanikeren har ikke besiddet bilen på B's vegne men på A's vegne
 - o Kunne undgås ved, at B fortæller mekaniker, at denne nu besidder løsøret!
 - o KK: ekstinktion

5. Betingelse: C's ret er omsætnings- og kreditorbeskyttet

Speciel ekstinktion

Legitimationsextinktion

Der ses bort fra krav om rådighedsberøvelse!

- Tilfælde, hvor B/A fremstår som berettiget til over for omverdenen at disponere
- Fuldmagt med særlig tilværelse og stillingsfuldmagt
- Proforma dokument, jf. aftl. § 34
 - o Dokument, der er udtryk for at man besidder en bestemt genstand eller ladning af bestemt sending (konnossement)

Ved legitimationsextinktion kræves alene

- Gyldig og uomstødelig aftale mellem B/A og C
- God tro hos C
- Overdrager B/A har fornøden legitimation